

KERKBRIEF

Driemaandelijks

Jaargang 50, nr.. 1 – Paasnummer, lente 2021

PB-PP1B-20560
BELGIE(N)-BELGIQUE

Periodiek v/d Verenigde Protestantse Kerk in Leuven
V.U.: Ernst Veen, L. Beosierlaan 89, 3010 Leuven
P 708844 – Afgiftekantoor: Leuven Mail

Inhoud

- 2 Het graf is leeg – *Gij hebt o God*
- 3 Gemeentenieuws.
- 8 Over Pesach, Pasen en het ‘passeren’ van de dood.
- 11 Pasen.
- 19 De paasboodschap van Prediker.

Het graf is leeg

Geen enkele van de evangelisten geeft een beschrijving van Jezus' opstanding op zichzelf. Wel schrijven ze allemaal over een leeg graf. Ze beseffen dat de essentie van het geheimenis van leven en dood een zaak is van God alleen en dat het mens niet is gegeven daarbij op de eerste rij te zitten om a.h.w. ongegeneerd de hemel in te kunnen kijken. Het graf is leeg en daar heeft God de hand in, zo horen wij van hen. Als dat geen hoopvolle boodschap is! Maar hoe dat nu precies zit wordt ons niet verteld. De evangelisten beseffen dat zij over God en zijn handelen niet anders kunnen spreken dan bij 'benadering'. Dat wil zeggen: we mogen het geheim van Gods boodschap 'naderen', maar altijd ook op gepaste eerbiedige afstand. Dat hadden ze overigens ook van Jezus zelf begrepen van wie in het evangelie geschreven staat dat Hij niet anders tot zijn volgelingen sprak dan in gelijkenissen. EV

*Gij hebt o God
dit broze bestaan gewild,
hebt boven 't nameloze
mij uitgetild,
laat mij dan dankbaar leven
de volle tijd
geborgen in de bevende zekerheid
dat ik niet uit dit smal
en onvast bestand
van mijn bestaan
zal vallen
dan in Uw hand"*

Ad den Besten
(Nieuwe liedboek, lied 920)

Coronacrisis

Vorig jaar, op zondag 13 maart 2020, brak de coronacrisis in ons land uit, en moesten we voor 't eerst onze kerkdeuren sluiten. Op zondag 15 maart stuurden we nog een “digitale preek” door in “pdf-formaat”, maar sinds zondag 22 maart 2020 startten we, in samenwerkingsverband met de VPKB-gemeenten “Leuven-Mechelen-Noord&Zuid en Vilvoorde, met het creëren en rondsturen van gezamenlijke online-vieringen. Na een kort “intermezzo” van 6 september – 25 oktober waarin we, dankzij het mooie weer, de eerste drie diensten buiten, in de kerktuin, konden houden, moesten we vanaf 1 november de kerkdeuren weer sluiten en sindsdien is dat nog steeds het geval. Wie had gedacht dat het een snel en onschuldig overwaaiend griepvirus

De coronacrisis duurt dus veel langer dan we allemaal van te voren gedacht hadden. Wellicht geen wonder want niemand van ons heeft ooit een echte pandemie meegemaakt en kon dus de verschijnselen ook niet toetsen aan wat een echte pandemie is. Dat moest dus pas “gaandeweg” blijken. Intussen is het nu wel het geval maar hoelang het nog zal gaan duren is nog steeds onbekend en een grote vraag, ook voor de wetenschappers. Daarnaast kunnen we echter ook zeggen dat niemand had gedacht dat de ontwikkeling

van werkzame vaccins zo voorspoedig zou verlopen. Daarnaast hopen we allemaal dat de (wereldwijde) moeilijkheden bij de aanmaak en levering ervan langzamerhand achter de rug zullen zijn, zodat de vaccinaties een versnelling hoger kunnen schakelen.

Op 29 maart 2021 kregen wij van de synode de laatste update van de coronamaatregelen, waarbij echter geen versoepelingen werden opgenomen. Nog steeds geldt (zie: <https://arpee.be/heropstart/>) weliswaar dat sinds het arrest van de Raad van State (december 2020) erediensten met een maximum van 15 personen per viering zijn toegelaten, maar daarbij moet dan wel een afstandsomtrek van tenminste 10m² per persoon gerespecteerd worden, wat betekent dat er in onze kerk nog minder mensen dan 15 binnen mogen (terwijl nog steeds geldt dat iedereen na de dienst meteen moet vertrekken, omdat koffiedrinken of zelfs napraten niet is toegelaten). Onze kerkenraad acht dit geen waardige wijze van vieren, waarbij nog komt, zoals wij ook de vorige keer schreven, dat ook de kerken deel uitmaken van de samenleving en dus ten opzichte van die samenleving niet alleen rechten maar ook plichten hebben en, net zoals alle andere sectoren en instanties waar mensen samenkomen, de verantwoordelijkheid dragen om mee te werken aan de veiligheid en bescherming van alle burgers.

Ontmoetingsdag 30 mei

Vanuit de interreligieuze organisatie "Grenzen Bewegen Leuven" (waar ook onze kerk lid van is – <http://grenzenbewegenleuven.be>) wordt gewerkt aan een Vlaams Brabantse interreligieuze ontmoetingsdag (VBIO) die (als de coronacrisis het toelaat) live zou moeten doorgaan op zondag 30 mei in Hal 5 te Leuven/Kessel-Lo.

Ook aan onze kerk is gevraagd om hieraan mee te doen. Direct daaraan gekoppeld zijn vragen als:

1. Wie zijn jullie?
2. Waar staan jullie voor?
3. Wat zijn belangrijke waarden?
4. Wat is jullie bijdrage aan de samenleving?

De organisatie "GrenzenBewegenLeuven" is in de kern een interlevensbeschouwelijke beweging die het contact wil onderhouden met uiteenlopende wijzen van geloven en denken (het gaat niet alleen om religieuze gemeenschappen, maar ook om humanisten, vandaar niet "interreligieus", maar "interlevensbeschouwelijk"), maar heeft ook altijd naar buiten willen treden om "aan de wereld" te tonen dat samenwerking tussen verschillende levensbeschouwingen heel goed mogelijk is en zeker niet tot onderlinge verkettering of tot onverdraagzaamheid hoeft te leiden.

Onze kerkenraad ondersteunt van harte dit initiatief, maar vraagt zich tegelijkertijd ook af of de datum van 30 mei, gezien de niet aflatende coronacrisis, wel haalbaar is. De raad zou in dat geval, in plaats van een digitale online-presentatie, het initiatief bij voorkeur naar een latere datum verschoven willen zien omdat het anders haar doel (onderlinge uitwisseling en ontmoeting) geheel zou missen. Wij houden u op de hoogte.

Kanselboodschap

Op zondag 21 maart 2021, de Internationale dag tegen Racisme en Discriminatie, stuurde het synodebureau een kanselboodschap uit van onze synodevoorzitter ds. Steven Fuite, die wij hieronder afdrukken:

Lieve zusters en broeders,

In deze tijd, zozeer bepaald door de pandemie, blijven wij als Verenigde Protestantse Kerk in België onze verantwoordelijkheid opnemen. Dat doen we door de huidige gezondheidscrisis zeer ernstig te nemen, echter zonder tegelijkertijd andere essentiële vraagstukken te vergeten. Voor één daarvan vraag ik uw bijzondere aandacht. Het gaat over racisme. Best mogelijk dat u in een eerste reflex denkt: “Dat gaat niet over mij”. U heeft misschien gelijk, maar laten we het samen aandurven om volop protestants te blijven door onszelf voortdurend onder de loep te

nemen.

Vandaag is het 21 maart, een datum die door de Verenigde Naties in 1966 werd uitgeroepen als de Internationale dag tegen racisme en discriminatie. Eén ding is duidelijk, de samenleving te midden waarvan wij kerk zijn is allerm minst vrij van racisme en xenofobie. Integendeel, er zijn schrijnende verhalen over hoe vluchtelingen en asielzoekers worden bekeken en behandeld, discriminatie op de woning- en arbeidsmarkt dreigt stilaan stilzwijgend algemeen geaccepteerd te worden en op sommige sociale media wordt openlijk racisme niet geschuwd.

Racisme staat haaks op onze geloofsovertuiging en het centrale liefdesgebod: “Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht en heb uw naaste lief als uzelf. Er zijn geen geboden belangrijker dan deze.” (Marcus 12, 30-31). Ooit schreef de apostel Paulus: “Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus.” (Galaten 3, 28).

Als Kerk hebben we een bijzondere verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat racisme in onze eigen geledingen geen kans krijgt. Om onze zelfkritische houding te stimuleren ontving elke VPKB-gemeente en andere kerkplek onlangs enkele exemplaren van

een VPKB-brochure met Bijbelstudies over racisme. Prachtig toegankelijk en uitdagend materiaal voor diepgaand gesprek en uitwisseling, dat ook digitaal beschikbaar is.

Ik moedig elke plaatselijke gemeente en andere kerkplek aan om hiermee aan de slag te gaan en het gesprek aan te durven over de vraag of wij veilige en inclusieve plaatsen van geborgenheid zijn, die getuigen van de liefde van God voor alle mensen.

Ds. Steven H. Fuite, voorzitter van de Synodale Raad

Meditatie

Over Pesach, Pasen en het ‘passeren’ van de dood

Ons woord 'Pasen' komt van de Hebreeuwse benaming voor het joodse paasfeest 'Pèsach', wat “voorbijgaan”, “passeren” betekent. In het Pesach-verhaal in het Oude Testament, in Exodus, gaat dat in letterlijke zin over het voorbijgaan, over de ‘passage’ van de dood aan de met het bloed van het paaslam bestreken deuren van het joodse volk dat zucht onder de slavernij in het angst- en doodsland Mitsrajim, het slavenland Egypte. Het slavenvolk is op dat moment via Mozes van Godswege bevrijding aangezegd. En die bevrijding wordt in dat verhaal om te beginnen

dus gesymboliseerd en ingezet door het voorbijgaan van de dood aan die met paaslambloed bestreken deuren. En wat later ook door de uittocht van het slavenvolk uit het angst- en doodsland Mitsrajim, op weg, via de woestijn, via de steppe, naar het Beloofde land, de nieuwe aarde.

En ditzelfde gegeven zien we, in een messiaans perspectief, ook in het Paasverhaal van het Nieuwe Testament, waarin eveneens het bloed van het paaslam, nl. Jezus, er symbool voor staat dat de dood in deze wereld niet het laatste woord heeft, maar voorbij zal gaan. Dat het laatste Woord niet aan de dood is, maar aan God. Dat de duisternis het niet zal winnen van het licht.

Intussen lijkt het andersom te zijn. Hoeveel duisternis is er niet op aarde? Het is zoals de lieddichter dicht: ” ... de aarde wacht zo lang, er wordt zoveel geleden, de mensen zijn zo bang, de toekomst is zo duister...”

En onder die duisternis valt vandaag ook het coronavirus met al de humanitaire en economische ellende die dat verder nog met zich meebrengt. Niet voor niets wordt de wereld in onze taal, wel een ‘tranendal’ genoemd. En ook de bijbel heeft daar een term voor. Namelijk: woestijn. In het Paasverhaal van Exodus is die woestijn heel uitdrukkelijk aanwezig. De bijbel ontkent immers de duisternis niet, het leed,

het onrecht en al de ellende van de wereld. Ja, het volk is bevrijd uit het angst- en doodsland, maar moet toch eerst nog door de woestijn om op zoek te gaan naar Gods betere wereld. En dat is voor ons niet anders. Ook ons is, in de bijbelse Paasverhalen, bevrijding aangezegd uit de duisternis, die belofte staat in de bijbel als een paal boven water, maar intussen zitten we nog middenin de woestijn, middenin een dorre en donkere steppe vol gevaren en afgronden en zoeken tastend en dwalend naar een betere wereld.

Die verkondigde bevrijding betekent dus niet dat ellende ons bespaard zal blijven. Maar ze betekent wel, dat, bijbels gezien, ons leven fundamenteel door en vanaf die bevrijding gemarkeerd wordt. Vandaar ook het voorschrift om Pesach-Pasen als gedenkdagen feestdag voor altijd vast te stellen. Die bevrijding uit het angst- en doodsland markeert en bepaald, in het bijbelse geloof, immers onze geschiedenis. Ons leven is in de Bijbel niet gemarkeerd vanaf slavernij en gebrokenheid of vanaf de zondeval, zoals dat in Genesis heet. Niet vanaf kwaad en rampspoed, niet vanaf strijdperken, onrecht en ziekten, laat staan vanaf de corona-pandemie. Goed, dat is tijdmatic en historisch ook waar, maar dat is, bijbels gezien, tweederangs en van voorbijgaande aard.

Voorop staat in de bijbel dat ons leven gemarkeerd is

vanuit en vanaf de bevrijding uit slavernij en gebrokenheid. De bevrijding uit alle duisternis en dood. Kort en krachtig: Naar het bijbels woord leven wij vanuit Pesach en Pasen. Vanuit de belofte dat de duisternis voorbijgaat en de Nieuwe Aarde zal aanbreken. Vanuit uit het opstandingsgeloof dat het laatste woord niet is aan het kwaad en de dood, zoals dat sinds de “gevallen Adam” het geval was, maar aan het nieuwe en ware leven waartoe God ons in Christus, als de nieuwe “herrezen Adam”, bestemd heeft.

Ernst Veen

Ingezonden

Pasen

De paashaas heb ik altijd een wat wonderlijke insluiper gevonden. Toen ik kind was, hadden we nog geen paashaas. Misschien komt het daar wel door. Hij moet van na die tijd zijn. Denkelijk door de heidenen uitgevonden. Of door de Roomsen; dat is ook wel mogelijk. Ze zijn ertoe in staat. Ik weet het niet. In ieder geval: ik ben zonder paashaas opgegroeid. Voor mij was het hoogtepunt van Pasen het paasmandje. Ik heb daar in ander verband al eens over geschreven. Een eenvoudig rieten hengselmandje, met daarin gekleurd stro. Op dat stro zat een chocoladekipje te

broeden op een paar paaseitjes. En ook in dat stro, het mooist van al: een of twee gele donzen kuikentjes. Gekocht bij C. Jamin op de Hogewoerd. Bestaan er nog paasmandjes? Of is dit gebruik helemaal uitgestorven?

Dat paasmandje, daar liep je de hele dag mee rond. En ook nog wel op Tweede Paasdag, als de kip zijn kop al afgebeten was. Niet onbelangrijk om dat mandje steeds onder handbereik te hebben, met twee oudere broers. Want als je even niet oplette kon het gebeuren dat de onthoofde kip, die zojuist nog op vier paaseitjes zat te broeden, ineens nog maar drie eitjes onder zich had. En niemand wist natuurlijk waar dat vierde eitje gebleven was. Je zal het wel zelf opgegeten hebben. Ja, mn hoela! Ik zal toch wel weten op hoeveel eitjes mijn kip te broeden zit!

Er zijn ook wel eens eieren geverfd. Dat moest met een kleurstof, opgelost in een steelpannetje water, en daarin werden de eieren dan gekookt. Niet moeilijk. Maar het resultaat was erbarmelijk. Toegegeven, de eieren waren fraai blauw geworden. Maar op de een of andere manier, en dat bleek de volgende dag, op Paasmorgen, was ook de voltallige inhoud diepblauw geworden. Eiwit? Zeg maar: eiblauw. Gele dooier? Geenszins, ook de dooier was hard-blauw. De smaak viel niet eens tegen, maar het zicht was rampzalig. Mijn vader had vooraf nog gezichtjes getekend op de

eieren, maar dat mocht niet baten. Het viel trouwens nog mee dat je er niet dood van ging.

Naast het paasmandje was mijn tweede Paas-hoogtepunt de muziek in de kerk. Dat was destijds de Zuiderkerk in Leiden. Daar konden met gemak meer dan duizend mensen in, en met Pasen waren die er ook. Alle stoelen bezet, achterin moesten de mensen blijven staan, en alle kinderen moesten naar voren om op de trappen naar de preekstoel te komen zitten. Dat scheelde weer zitplaatsen. In die Zuiderkerk waren we niet echt verwend qua muziek. Zacht gezegd. Er was een vaste organist; en als ik zeg vaste organist, dan bedoel ik ook vaste organist. Hij was er dertig jaar, twee keer per zondag. Vrijwel zonder mankeren. Dat was zijn grootste verdienste. De hoogst zeldzame keren dat hij ziek was en er een vervanger speelde, kon je dat meteen horen. Alles beter dan die vaste organist. Maar met Pasen, met Pasen deed er een trompetspeler mee! Fantastisch. Ik hoorde eigenlijk alleen maar die trompet. Ja, die had je in de hemel iedere zondag!

Dus: paasmandje op één; trompet op twee.

Joop van der Horst

God haalt wat voorbij is altijd weer terug

In het bijbelboek Prediker schrijft deze “bijbelse filosoof” over tijd en vergankelijkheid: “Er is geen heugenis, geen herinnering van de vorige tijden, en ook van de latere tijden zal er geen heugenis wezen...” (Pred.1: 11)

Kortom: van de menselijke geschiedenis blijft op den duur niet veel meer over, zelfs nauwelijks nog een herinnering. De gebeurtenissen zakken uiteindelijk weg in de vergaarbak van het verleden. Alles is gedoemd om vergeten te worden en dus om te verdwijnen.

Alles heeft zijn tijd (Pred.3:1-8) maar dus ook zijn begrenzing. Zijn begin, maar ook zijn einde. Het doet denken aan wat de grote Russische schrijver Vladimir Nabokov ooit schreef: “De wieg schommelt boven een afgrond en met ons gezonde verstand weten wij dat ons bestaan slechts een flits is tussen twee eeuwigheden van duisternis.” Het menselijke leven dat bestemd is om in vergetelheid ten onder zal gaan, prijsgegeven aan tijd en de tijdelijkheid.

Maar dan ineens, en na zo’n indringend verhaal over de vergetelheid en eindigheid, zou je het eigenlijk niet

meer verwachten, dan ineens stijgt de Prediker aan het slot van zijn verhaal dan toch boven de tijd en de tijdelijkheid uit. Ineens horen we hem aan het slot niet meer spreken over de tijd, maar over de eeuwigheid. Want dan schrijft hij: “Ik heb ingezien dat al wat God doet voor *eeuwig* is.”

Dat begrip “eeuwig” nu is wel voorgesteld als “eeuwige tijdsduur”. Eeuwigheid als oneindige tijd. Maar in de Bijbel is het begrip eeuwigheid in essentie geen tijdsbegrip, maar een begrip dat boven de tijd uitgaat. Een begrip dat aanduidt dat God boven en buiten de tijd staat. Dat God dus niet aan de tijd is onderworpen. Niet God is ondergeschikt aan ruimte en tijd, maar ruimte en tijd zijn ondergeschikt aan God. Dat is de diepere zin van de woorden van de Prediker als hij na zijn lange litanie over de tijd plotseling schrijft: “Ik heb ingezien dat al wat God doet voor eeuwig is.” En zo horen we diezelfde Prediker die eerst zei dat onze geschiedenis ten prooi zal vallen aan de vergetelheid, tot slot echter zeggen: “God haalt wat voorbij is altijd weer terug.”

Kortom: die vergetelheid en vergankelijkheid waar de Prediker het eerst over had, die trekt in zijn geschrift toch niet aan het langste eind. In die woorden "God haalt wat voorbij is altijd weer terug" kan men immers lezen dat ons "bestaan", hoewel eindig, tijdelijk en vergankelijk, toch, in God, van kracht blijft.

Ja, natuurkundig, biologisch en menselijk gezien, zal alles wat was, is en zijn zal, ooit weer vergaan. Ons universum zal ooit definitief uitdijen of inklappen en alles zal vervliegen, vervluchtigen en verdwijnen. Geen spoor zal ervan overblijven. Maar, zo schrijft de Prediker, God haalt wat voorbij is altijd weer terug. Lees: ja, alles gaat voorbij, maar ons bestaan, dat wij van God gekregen hebben, zal in Zijn Hand bewaard blijven en nooit meer uitgewist worden.

Ernst Veen

